

ԻԳՆԱՏԻՈՍ ԵՊՍ.Ի ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՂՈՒԿԱՍՈՒ ԱԻԵՏԱՐԱՆԻ

Գլուխ ԺԷ

1.- Յիսուս ըսաւ աշակերտներուն. – անկարելի է որ գայթակղութիւններ չգան. բայց վայ անոր, որուն ձեռքով կուգան: Անոր Համար աւելի լաւ է եթէ վրդէն երկանաքար մը կապեն և ծով նետեն քան այս փոքրիկներէն մէկուն գայթակղութիւն տայ: Զգոյշ եղէ՞ք ուրեմն դուք ձեզի Համար:

Արդ՝ ասոնք քննութեան բովին կ'անցնեն մեզ, որպէսզի քննութենէն վերջ վատթարները յանդիմանուին: Ըստ առաքեալին, գայթակղութիւնը կուգայ, որպէսզի ընտիրները երևան գան: Անշուշտ վերև նշուածը անպարտներուն Համար չէ խօսուած, այլ ամբարշտներուն, որոնք աւելի լաւ կըլլար որ ծովուն յատակը խորասուզուին, քան թէ վերջին դատաստանին օրը պատժապարտ մնան: Ուրեմն պէտք է զգոյշ ըլլալ, պատժապարտ չմնալու Համար: Այդպիսիները սաստ պիտի ունենան և ոչ թէ բարութեամբ թողութիւն, այլ արդարութեամբ Հատուցում: Ստամբակները մեղքերը աւելցնելով, պատժապարտ կը մնան: Հետև կենանք մեղքերէն: Ուղղութիւն Հայցենք Աստուծոյ և Հաւատք ունենալ սորվինք:

6.- Եթէ Հաւատք ունենաք մանանելի Հատիկին չափ և ըսէք այս թթենիին՝ արմատախիլ եղիւ և գնա տնկուէ՞ ծովուն մէջ, պիտի Հնազանդի ձեզի:

Բազմաթիւ անգամ կրկնեց թէ ամէն ինչ դիւրին է անոր Համար որ կը Հաւատայ: Ոմանք յարգի գտնուելով գովուեցան, ինչպէս Փիլիսիկոսի կինը որ ըսաւ թէ շուները Հացի անկեալ փշրանքներէն կը կշտանան: “ Ով կին – ըսաւ անոր, մեծ է Հաւատքդ, եղիցի քեզ որպէս և կամիս: ” Հռովմայեցի Հարիւրապետին ունեցած Հաւատքին վրայ ալ դարմացաւ: Առաքեալները այս լսելով փափաքեցան Հաւատքի խօսքը ուսանիլ: Յոյց տուաւ թէ անթերի Հաւատքին Համար անհնարին բան չկայ: Միբով զօրացած Հաւատքը ամէն ինչի կը յաղթէ: Ի՞նչ աւելի անհնար է Հաւատալու, քան երկրի վրայ արմատացած ծառը որուն Հրամայմուելով կ'երթայ անհաստատ, Հոսանուտ ջուրերուն վրայ արմատանալու: Ուրիշ առիթով ալ լեռներու մասին կ'ըսէ որոնք տեղափոխուելով, ծովուն մէջ կ'իյնան: Արդ՝ առաքեալներու խումբը այս Հաւատքն ու զօրութիւնը ստացան: Ապա թէ ոչ այս մասին պիտի չզրէին, որպէսզի Հրեաները կամ Հեթանոսները այսպիսի Հրաշք չափնկալին իրենցմէ: Ստացուած զօրութեան մասին վստահ ըլլալով, այսպէս գրեցին: Սակայն և այնպէս Հարկ է դարձեալ քննել Հարցը: Առանց երկմտութեան, կատարեալ Հաւատք ընծայել Աստուծոյ, որպէսզի փորձութիւններու Հոսանքը կամ յաճախանքը չկարենան վրդովեցնել մեզ: Հաւատալէն ետք, ապահով է պատահելիքին մասին: Եթէ վարանումով, մեղքի դիտակցութեամբ, Հարցնենք, – Աստուած պիտի լսէ՞ մեզ: Աստուծոյ Հայցուածներ ներկայացնողը, իմաստութեամբ պէտք է խնդրէ, այլապէս ի դուր է և կը վրիպի:

Արդ՝ սուրբ Հոգիով սրբեց կամ առատացուց զանոնք, զօրութիւն և իմաստութիւն տուաւ, լեռները իրենց տեղերէն շարժելու աստիճան. աշխարհը հնազանդեցնելու. անհաւատութենէ աստուածապաշտութեան առաջնորդելու, արդարութեան տանելու: Աստուծոյ ժողովուրդը: Որպէսզի նման հրաշքներ կատարելով չի հպարտանան և չի վրիպին առաջադրուած գործէն, առակ մը պատմեց, ամբարհաւած մտածումներէ հեռացնելու համար:

7.- Զեզմէ ո՞վ եթէ ունի ծառայ մը հողագործ կամ հովիւ, երբ դաշտէն վերադառնայ, կ'ըսէ անոր. - եկուր և սեղան նստէ: Ընդհակառակը, պիտի չըսէ՞ անոր. - Ընթրիքս պատրաստէ և գօտին կապած ծառայէ ինծի, մինչև որ ուտեմ և խմեմ, յետոյ դուն ալ կուտես ու կը խմես:

Թէև անզուգական օրինակ մըն է, այնուամենայնիւ արժանի է իր աստուածային պատուին: Այլ խօսքով կուզէ որ մենք ևս այնքան հնազանդութիւն ցոյց տանք իրեն, որչափ ծառաները իրենց տէրերուն: Արդ՝ այստեղ ծառաները իրենց բնութեամբ հաւասար են տէրերուն և նոյնիսկ աշխատանքով աւելի զօրաւոր քան տէրերը. վասնզի անոնք ծառաներու սպասարկութեամբ կամ աշխատանքով կը փափկանան և կը հանգստանան: Ամբողջ օրը դաշտին մէջ աշխատած, յոգնած տուն կը վերադառնան. կը հրամայուին ոտքի մնալ և սպասաւորել: Ծառան ալ չի համարձակիր պատասխան տալ, պարզապէս կշտանալու, անօթի չմնալու համար: Արդ՝ նոյն բնութիւնը ունենալով, ծառան երբ անխօս կը հնազանդի, որքա՞ն աւելի ևս մենք պարտիք Աստուծոյ հնազանդի: Նա բնութեամբ տէր է, իսկ մենք ծառաներ: Նա արարիչ է, իսկ մենք արարածներ, կամ ստեղծածներ: Իշխանութեամբ ամենակալ ըլլալով և ամենառատ բարութեամբ, կը լսու ամէնքը, իսկ մեր ծառայութեան կամ սպասաւորութեան պէտք անգամ չունի: Իրեն պէտք չեղող մեր փոքր ճիգին համար իսկ, բազում վարձք մեզի խոստացաւ արդարութեամբ հատուցանելու: Այսպիսի պարգևներուն համար պէտք չէ ծովանալ այլ, հեղ ու խոնարհ ըլլալ, իբրև թէ գործ մը ըրած չենք:

10.- Նոյնպէս ալ դուք, երբ կատարէք ինչ որ ձեզի հրամայուած է, ըսէք, - ապիկար ծառաներ ենք. ինչ որ պէտք էր ընել, ըրինք:

Ամբարտաւանութիւնը, առաքինութիւններու ապականիչ է: Ուրեմն կ'ըզուշացնէ որպէսզի պահպանուած ըլլանք: Այս պատճառու ալ առաքելը կ'ըսէ. - եթէ կամովին աւետարանեմ, վարձատրութիւն ունիմ. իսկ եթէ ակամայ, ուրեմն սոսկ պարտականութիւն մըն է ինծի վստահուած. Ա. Կորնթ. 9.17: Դարձեալ իր առաքելական գործին ու քարոզչութեան վերաբերմամբ կ'ըսէ. - "ոչ թէ ես եմ, կամ իմ կարողութեամբս կ'ընեմ, այլ Աստուծոյ շնորհով որ իմ մէջս է": Ա. Կորնթ. 15.10: Ամէն ոք ի մօտ պէտք է ունենայ թէ մեր կրած նեղութիւններուն կամ չարարանքներուն կամ մեր բոլոր առաքինութիւններուն համար, զմեզ անպիտան ծառաներ հարկ է սեպել, իբրև թէ բան մըն ալ ըրած չենք:

Այն որ բոլոր պատուիրանները պահեց, հաւածուեցաւ. ի՞նչ պիտի ըլլան բոլոր անոնք որոնք գործ մը չեն ընել և փքանալով կ'ամբարտաւանին:

11.- Եւ մինչ Յիսուս երուսաղէմ կ'երթար, անցաւ Սամարիայէն և Գալիլիայէն: Այս դէպի երուսաղէմ վերջին երթալն էր: Մօտ ժամանակ ետք, Ղազարոս հիւանդացած ըլլալով, քոյրերը մէկը պիտի զրկեն բժշկութիւն հայցելով: Այս ճանապարհով կ'երթայ, նախ Ղազարոսը մեռելութենէն յարութիւն առնել տալու համար:

12.- Գիւղի մը մուտքին, տասը բորոտներ իրեն հանդիպեցան: Հեռուն կանգ առին և իրենց ձայնը բարձրացնելով ըսին. – Յիսուս, վարդապետ, դի՛մա մեր վրայ:

Բորոտները կ'աղաչէին որ բժշկուին: Սակայն մօտենալ չէին համարձակեր, կասկածելով որ կը գարշի իրենցմէ օրէնքին խտրութեան համար: Վասնզի գիտէին թէ եղիսէն չկրցաւ Նէէման տեսնել, թէ և Յորդանանի ջուրերով բժշկեց զայն: Դ. Թագ. 5. 9: Այս կարծիքին պատճառաւ, հեռուն կեցած կ'աղաչէին: Անոնց այս կարծիքին համար ալ Յիսուս կ'ըսէ որ երթան ինքզինքնին ցուցնեն քահանային, այսպէս կը պահանջէր օրէնքը: Մարդ երբ բորոտի, քահանային պարտ էր երթալ: Մարդ եթէ բորոտութեամբ հիւանդանայ, քահանային մօտ կ'երթայ. ան ալ կը քննէ, մօրթը սպիտակ է, փայլուն թէ մուրթ գոյն, ըստ այնմ օրէնքը կը գործադրէ. Ղևտ. 13. 24: Արդ, ցոյց տալու համար թէ այս օրէնքը կը պահէ, կը հրամայէ որ քահանային երթան: Երթալու ժամանակ, բժշկուեցան: Թէ և օրէնքի սահմանին մէջ քահանային երթալ կը հրամայէ, սակայն օրինօք չի բժշկեր, այլ արտաքոյ օրինաց, Աստուածային իր զօրութեամբ:

15.- Անոնցմէ մէկը որ Սամարացի էր, տեսնելով թէ բուժուած է, վերադարձաւ, Աստուծոյ փառք տալով բարձրաձայն: Երեսը դէպի գետին, ինկաւ Յիսուս ոտքերուն առջև և շնորհակալութիւն յայտնեց: Յիսուս հարցուց – միթէ տասն ալ չմաքրուեցա՞ն. ու՛ր են միւս իննները: Այս այլազգիէն զատ մէկը չգտնուեցա՞ւ անոնց մէջ որ դար և փառք տար Աստուծոյ: Ըսաւ անոր – ոտքի ել՛ և դնա, հաւատքդ քեզ փրկեց:

Ամենուրեք յայտնի է այս պարագան թէ հեթանոսները պատշաճ հաւատք ընծայեցին մեր տիրոջ, քան թէ հրեաները: Հրեաները միշտ ալ ապերախտ գտնուեցան, ինչպէս մարգարէներու վերաբերմամբ, առաւել ևս և Քրիստոսի հանդէպ: Սամարացիի գոհութիւն և փառք կը մատուցանէ Աստուծոյ, գիտնալով որ այս զօրութիւնը կամ հրաշքները Աստուծով կը կատարուին և ոչ թէ հրեաներու կարծիքին համաձայն դեւերու գործակցութեամբ: Բայց այս բարեբարոյ Սամարացի մարդը, Յիսուսի ոտքերուն ինկաւ, շնորհապարտ ըլլալով, գոհանալով բարեգործելուն համար:

Յոյց տուաւ նաեւ Հեթանոսներու փրկութեան խորհուրդը, զի աւագանին մկրտութեամբ սրբուեցան անօրէնութիւններէն, փրկողին շնորհիւ: Ըստ այմ, Հեթանոսները, Աստուծոյ ողորմութեան Համար, կը փառաւորեն զԱստուած. Հռոմ. 15.9: Իսկ ինները բոլորն ալ Հրեա, ապերախտ ըլլալով, չկամեցան զոհութիւն տալ կամ փառաւորել զԱստուած: Ասոնցմով ալ յոյց տրուեցաւ Հրեաներու խորհուրդը. Աստուծմէ խնամարկուեցան անապատին մէջ, Քանանու երկրին մէջ, ապերախտ գտնուելով, դեւերու կամ սատանաներու Հետ դաշինք կնքեցին: Այս պարագան բացայայտ է նաեւ մարգարէներու միջոցաւ որոնք կը պահարակէին Իսրայէլի անհաւատութիւնը: Փրկչին Հանդէպ անոնց ստամբաւութիւնը բազմապատիկ աւելի էր: Երբ մանաւանդ խնամքին առատութիւնը բաղդատեմք անոնց ապերախտութեան Հետ: Արդ՝ ասոնց վերաբերումը պարսաւելով կը յարգէ այլազգին և քաջալերելով կը զրկէ ըսելով – Հաւատքդ քեզ փրկեց: Որպէսզի ուրիշներ ալ սորվին Աստուծոյ Հաւատք ընծայել ու գովութեան արժանի ըլլան:

20.- Փարիսեցիները Հարցուցին անոր. – Ե՞րբ պիտի գայ Աստուծոյ Թագաւորութիւնը: Յիսուս պատասխանեց. – Աստուծոյ Թագաւորութիւնը չի գար տեսանելի կերպով: Պիտի չըսեն թէ ահա ահիկ Հոս է, կամ Հոն է. Աստուծոյ արքայութիւնը ձեր մէջն է: Փարիսեցիներուն Հարցումները լեցուն էին նեղութեամբ և կեղծաւորութեամբ: Ծշմարտութիւնը ուսանելու Համար չէր որ կը Հարցնէին, այլ Թակարգելու Համար, ամբարշտութեամբ: Եթէ պատահէր որ ըսէր թէ այլ ժամանակի մը պիտի գայ արքայութիւնը, ամսիջապէս ժողովուրդը խարբաւելով պիտի Հաւատէին թէ սա Քրիստոսը չէ: Իսկ եթէ ըսէր թէ ժամանակն է Հիմա, պիտի Հարցնէին թէ Եղիան ո՞րը է զի իրմէ առաջ Եղիան պիտի յայտնուէր: Յիսուս իրենց կարծիքին Համաձայն բան մը չըսաւ, Հապա, անխօս ձգեց զանոնք ու կարկամեցուց: Զըսաւ թէ Հիմա է, եկած Հասած է ժամանակը. ոչ ալ թէ պիտի գայ իր ատենին: Այլ

Աստուծոյ արքայութիւնը չի գար դիտարկումով: Պիտի չըսեն թէ ահա Հոս է կամ Հոն, զի արքայութիւնը ձեր մէջն է: Մարգարէները կը յայտնեն թէ երկուք է գալուստը: Առաջնոյն կարապտել Յովհաննէսն է: Իսկ երկրորդին Եղիան: Դպիրներն ու Փարիսեցիները անգիտացան այս պարագան: Երկուքը իրար խառնեցին, գալուստն մասին խօսելով և կարապետին տեղ Եղիան յիշեցին: Այս պատճառաւ ըսին թէ նախ Եղիան պէտք է գայ, ժողովուրդը խռորեցնելով: Ըստ մարգարէներուն, առաջին գալուստը խոնարհ էր. իսկ երկրորդը մեծութեամբ և սխառք: Երկու պարագաներուն Համար ալ Սաղմոսասաց Դաւիթ մարգարէացած է այսպէս. – “Իջցէ որպէս զանձրե ի վերայ գեղման, իբրեւ զցոյց ցողեալ յերկիր”: Առաջին իշխումը կամ մարմնաւորութիւնը, Ս. կոյս Մարիամի միջոցաւ եղաւ, խոնարհաբար մարդանալով: Իսկ երկրորդ գալուստը պիտի ըլլայ զօրութեամբ և փառք բազմօք:

“Տէրը խօսեցաւ, ամբողջ արարածները միասին Հաւաքեց: Աստուած մեր յայտնապէս պիտի գայ: Կրակը առջևէն պիտի երթայ և անոր շուրջ սաստիկ մըրիկ: Կոչելով երկինքն ու երկիրը ի մի, պիտի դատէ իր ժողովուրդը”: Դանիէլ ևս այս տեսաւ. Դան. 2.34: Երկրորդ գալստեան, “որդի Մարդոյ երկնքի ամպերուն վրայէն պիտի գայ” Դան. 7.13: Մարգարէներու մօտ այսպիսի յայտնատեսութիւններ շատ կան, ով որ կամի, կրնայ ընտրել: Բայց մենք տէրունական խօսքերուն իմաստը քննենք: Ի՞նչ ըսել ուզեց, “Աստուծոյ արքայութիւնը չի գար խտրանօք,” այսինքն երևութապէս, կամ դիտարկուածով: Դիտարկուածը սկսաւ Հեթանոսներէն. Հրեաները յամառեցան օրէնքին ու մարգարէներուն վրայ: Հեթանոսները աստղերը դիտելով, ճակատագիր և բախտագուշակութիւն սորվեցուցին: Աստուծոյ նախախնամութիւնն ու մարդոց անձնիշխանութիւնը վերցուցին, մոռցան. երկնքի լուսատուները ըստ իրենց, բաշխել կարողացան: Ուրեմն ոմանք կրնային բախտաւոր, ուրիշներ ալ անբախտ ըլլալ: Ժամանակն ալ կրնար չար ըլլալ կամ բարի: Այսինչը, այսինչ ժամանակին կրնար յաջողակ ըլլալ կամ ուրիշ մը ձախողիլ: Մարգարէները որոնք Ս. Հոգւոյն իմաստով խօսեցան, զանոնք ի բաց վանեցին: Յիսուս կը կշտամբէ անոնց անմտութիւնը որոնք անշունչ տարբերու ծառայութեան մէջ եղան, ըսելով. – Աստուծոյ արքայութիւնը երևութական կերպով չի գար, ըստ ձեր անիմաստ կարծիքներուն: Ձեռն ըսեր թէ Հոս է կամ Հոն է: Աստուծոյ մասին բոլոր դիտողութիւնները մէկ անգամէն Հաւաքեց, փակեց: Աստուած ամենակալ է, ուրեմն ամէն տեղ է անոր տէրութիւնը ոչ թէ Հոս կամ Հոն, ամէնքին ալ մօտ է: Ով որ կամի անոր մերձեանալ, ըստ Մովսէսի իր ներսիդին է: “Մի ըսեր թէ ով պիտի ելլէ երկինք, կամ ո՞վ անդունդին մէջ պիտի իջնէ, այլ նա մերձ է քու սրտիդ: Օրի. 30.12: Նաև “Աստուած մերձաւոր եմ և ոչ Աստուած Հեռաւոր” Երե. 23.23: Երկրորդ գալստեան, քարոզներու պիտի չկարօտի, այլ պիտի ծագի սաստիկ լոյսով. որովհետև ոչ մէկ բան պիտի կարենայ զայն ծածկել, Հապա ի վերուստ իջեալ, պիտի տեսնուի ամէնքէն: Տակաւին անոնց միջև կը գտնուէր, դիւրամերձեանալի, կը բացատրէ թէ միշտ այդպէս շօշափելի չին կրնար ունենալ զինք:

22.- Պիտի գան օրեր, երբ պիտի ցանկաք տեսնել միայն մէկ օրը Մարդու Որդիին օրերուն և պիտի չտեսնէք: Այսպիսով Փարիսեցիները կ’արթնցնէ որոնք իր գալստեան մասին կը Հարցնէին: Ձըսաւ պարզապէս թէ ես եմ, որպէսզի ամբողջաբարութիւն չընեն, սակայն աշակերտներուն լսելի կերպով կ’ըսէ թէ իր օրերուն պիտի ցանկային, երբ այսքան մեծ ու Հրաշալի տեսութեան մը առջև կը գտնուին ու անշնորք ու անչարժ կը մնան: Անոր յայտնուելէն առաջ մարգարէները փափաքեցան բայց զինք չտեսան: Հիմա նոյն ինքն է որ անոնց միջև կը շրջի: Յիսուսի վերանալէն ետք, անբերելի ցանկութեամբ կը բորբոքէր անոնց սրտերը Յիսուսի սիրով, երբ յիշէին թէ տեսան զայն, իրեն Հետ շրջեցան ու անոր խօսքերը լսեցին: Սրտակիզուեցան, պէտք է ճանչնային զայն երբ իրենց Հետ էր և չգիտցան:

Ըստ առաքելալի՝ «այսուհետև մենք ըստ մարմնի զինք չենք ճանչնար, թէև կը ճանչնայինք Քրիստոսը ըստ մարմնի, սակայն զինք այդպէս չենք ճանչնար»: Բ. Կորնթ. 5.16:

26.- Ինչպէս որ եղան նոյի օրով, այնպէս պիտի ըլլայ նաև Մարդու Որդիի օրը:

Անոնք որոնք իրենց միտքերը կը հոսեցնեն լոյծ ցանկութիւններու, մարմնի և որովայնի մասին մտածելով միշտ, ապականիչ լոյծ բնութիւնը ջուրերու, անոնց մարմիններուն և որովայններուն մէջ կը հոսի: Իսկ այն որ կ'արդիւն ինքզինքին անոնց գէշ խառնակութիւններուն կցորդ ըլլալ, խեղդող այդ ջուրը չկրնար մօտենալ անոնց:

28.- Այնպէս եղաւ նաև Ղովտի օրերուն. կուտէին, կը խմէին, կը գնէին, կը ծախէին, կը տնկէին, կը շինէին:

Սոդոմացիները զանազան ախտերու մէջ ինկան, խայտառակութիւններ ըրին. թէ Աստուած պիտի պատժէ իրենց, երբեք չմտաբերեցին, սանձարձակութեամբ դժոխացուցին ինքզինքնին. «անյազ եղան, մահուան պէս»՝ Ամբ. 2.5: Այս պատճառաւ, դժոխքը բացուեցաւ, զիրենք կլանեց, մահը բոլորովին ապականեց զանոնք: Անոնց ցանկութիւններէն վարակուած չըլլալով, Ղովտը ազատեցաւ: Արդարներու և մեղաւորներու պատկերը կը կերպարանաւորուի, որպէսզի փախչին Սոդոմացեցոց կրակի կործանումէն: Սոդոմացեցոց միջոցաւ զարհուրեցուց անհատները: Իսկ հաւատացեալներուն ալ կ'ըսէ - «յիշեցէք Ղովտի կիւնը»: Որպէսզի հարկաւ չնային, չկապուին այն բոլորին որոնք մերը չեն: Մեր բնութեան յանկարծակի այլալիման և փոփոխութեան, տաժանաբար մեր հաւաքած իրերու անպիտանացման համար կ'ըսէ

31.- Այն օրը եթէ մէկը տանիքն է և իր կարասիները տունն են, թող չիջնէ զանոնք առնելու: Իսկ ով որ դաշտն է թող չի վերադառնայ: Զի տագնապի շփոթ, տարակոյսներու վտանգ և անհնարին արհաւիրքներ կան: Ամէնքին շուրջ երկիրը կը դղրդի, երկինքը կը բացուի, արարածները կը կերպարանափոխուին, աղաղակներ կը լսուին: Երկնաւորները գալարափողբով կը հաւաքուին, երկրաւորները կը հառաչեն: Յիշեցէք որ ես չդառնալու պատուէրը չպահեց, որպէսզի նախապէս ախտացեալ, վերջը չի տուեմ:

36.- Տարակուսած այս խօսքերու ազդեցութենէն աշակերտները կը հարցնեն. - «Ու՞ր Տէր:» Պատասխանեց անոնց, ուր որ անկեալ մարմին մը կամ գիւղ մը կայ, հոն կը հաւաքուին արծիւները: Երկրորդ գալստեան և դատաստանին առնջութեամբ, աստուածային պատժին վերաբերմամբ ահաբեկած էր զանոնք, Հիմա ալ նոր առակ մը պատմելով, ցոյց կուտայ թէ ինչպէս կարելի է գերծանիլ պատիժէն: Առանց ծուլանալու ամէն ատեն պէտք է աղօթել և չճանճրանալ: